

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Högskolan Dalarna

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **bild**.

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Kärnan av den personal som återkommande undervisar i ämneskurserna i bild består huvudsakligen av lärare som tillhör akademien Humaniora och medier, avdelningen Medier. Som framgår av bifogade lärartabell är merparten av lärarna anställda i något av ämnena bild, bildproduktion eller ljud- och musikproduktion. Men även lärare anställda i ämnet pedagogiskt arbete undervisar regelbundet i bildämnets kurser. Inom denna lärargrupp finns gedigen ämnesteoretisk, ämnesdidaktisk, pedagogisk samt konstnärlig och vetenskaplig kompetens samlad.

Den ämnesteoretiska och vetenskapliga kompetensen är god och omfattar ett brett fält inom det audiovisuella området med lektorer som bedriver forskning med inriktning mot bland annat konst och fotografi, barn och unga, medier, visualitet och multimodalitet samt pedagogik och estetiska läroprocesser. Detta gör att forskning inom ett vitt ämnesteoretiskt fält kommer studenterna till del. Inom lärarlaget finns god kompetens rörande vetenskaplig teori och metod av relevans för ämnesområdet bild. Erfarenheterna av vetenskapligt skrivande och av uppsatshandledning är gedigen i arbetslaget och här bedrivs också kollegialt lärande, vilket beskrivs mer nedan. Den undervisningstid för lektorerna som tabellen för 2018 visar har påverkats av forskningstid, sjukskrivning och barnledighet under detta år och de lektorer som listas brukar generellt undervisa mycket mer inom ämneslärarprogrammet/bild. Personalstyrkan har därför under 2018 kompletterats av lektorer i t.ex. svenska och litteraturvetenskap som har gått in som handledare av bildstudenternas examensarbeten. Genom tillfälliga anställningar har också externa lärare/forskare inom bild- och medieområdet knutits till lärargruppen. Det finns planer för hur personaltillgången ska säkras och stärkas upp på längre sikt via planerade rekryteringar (se vidare nedan) samt ett än tydligare samarbete inom hela avdelningen medier.

Den ämnesdidaktiska kompetensen är god. Fyra lärare har bildlärareexamen, en har ämneslärareexamen med inriktning bild och teknik och en lärare har rytmiklärareexamen. Ytterligare en lärare anställd i pedagogiskt arbete har lärarexamen i bild och svenska. Samtliga dessa lärare har mångårig erfarenhet av undervisning i grundskolan, gymnasiet och på högskolenivå. Den didaktiska kompetensen har under de senaste åren förstärkts då tre av adjunkterna tagit, delvis inom ramen för sina tjänster, masterexamen i utbildningsvetenskap. Två av adjunkterna är även inplacerade som meriterade lärare på HDa:s pedagogiska karriärstege. Ämneskompetensen inom ämnesområdet har stärkts ytterligare genom att en kommundoktorand i pedagogiskt arbete med inriktning mot bild är knuten till HDa sedan några år tillbaka och en doktorand i pedagogiskt arbete med inriktning mot bild antogs ht 2018 vid lärosätet och forskarskolan Skolnära genom det regionala samarbetet inom PUD (Pedagogiskt utvecklingscentrum

Dalarna). Båda dessa forskarstuderande har under hösten 2018 börjat undervisa i olika bildkurser på grundlärar- och förskollärarprogrammen. Planen är att de inom den närmsta framtiden också ska börja att undervisa på ämneslärarprogrammet i bild och att de ska fortsätta att undervisa inom lärarutbildningen på HDa även efter disputation. Ett utvecklingsområde är att stärka den ämnesdidaktiska kompetensen ytterligare med en lektor i bilddidaktik på grund av en tidigare pensionsavgång. Under våren 2019 kommer ett lektorat i bilddidaktik därför att utannonseras för att på så sätt stärka bildämnet men också hela avdelningen Medier.

Samtliga fast anställda undervisande lärare har genomgått högskolepedagogisk utbildning och de flesta av lärarna har många års erfarenhet av att undervisa inom högre utbildning, samt, som framgått ovan, har många även lärarexamen. Ett pedagogiskt utvecklingsområde har varit att kompetensutveckla adjunkter i att handleda examensarbeten på grundnivå, ett arbete som startade redan 2015 och fortsätter under hösten 2018 med kollegiala samtal, samt litteratur- och textläsning. Detta är en satsning som finansieras av PUD. På likande sätt kommer de lektorer som saknar specifik ämnesdidaktisk kompetens i bild att under 2019 erbjudas kompetensutveckling genom en kurs som ges för högskoleförlagda lärarutbildare vid HDa, allt för att stärka den vetenskapliga såväl som den professionsrelaterade lärarkompetensen.

I personalgruppen finns en bred konstnärlig kompetens som kommer de studerande till del på olika nivåer i utbildningen. Merparten av lärarna har en akademisk examen i något estetiskt ämne, inom gruppen finns en konstnärlig lektor i bildproduktion och i ämnet bild finns en adjunkt med konstnärlig masterexamen och vidareutbildning i digital bildbehandling och 3D-animation. Att många av de undervisande lärarna besitter såväl ämnesteoritisk och ämnesdidaktisk som konstnärlig kompetens gör att dessa perspektiv hela tiden beaktas i undervisningen. Författaren och dokumentärfilmaren Maja Hagerman har knutits till avdelningen som adjungerad konstnärlig lektor i bildproduktion och arbetar också inom bildämnet. Ämnesmiljön behöver på sikt kompletteras med ytterligare en konstnärlig lektor på grund av kommande pensionsavgång, men också ytterligare konstnärlig kompetens på adjunktsnivå kommer att rekryteras. Ett angeläget utvecklingsområde är att lärarnas möjligheter till kontinuerlig kompetensutveckling även inom det konstnärliga området stärks så att nivån inom detta område även fortsättningsvis är hög.

Det arbete som görs för att säkra personaltillgången och lärarnas kompetens har som utgångspunkt att stärka kvaliteten i den undervisning som bedrivs och därmed möta utbildningens behov. Rekrytering av ny personal sker i samverkan mellan akademien Humaniora och medier och akademien Utbildning, hälsa och samhälle. I lärarprogrammets ledningsgrupp där avdelningschefen för bild- och medieämnena ingår diskuteras fortlöpande personalbehov och strategier för nya rekryteringar såväl som behov av riktad kompetensutveckling.

Det finns naturligtvis alltid utmaningar när det gäller kompetensutveckling för den samlade vetenskapliga kompetensen, såväl som för den konstnärliga och pedagogiska, men sammanfattningsvis anser vi att de lärare studenterna möter har god kompetens att undervisa och handleda de blivande ämneslärarna i bild.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Hösten 2018 antog HDa för första gången sedan 2011 även 7-9-lärare i bild, åtta studenter. Då det inte blir rättvisande att ange hur mycket lärarna undervisar i detta program under hösten 2018 redovisas i lärartabellen för inriktningen 7-9 istället hur vi bedömer att de regelbundet medverkande lärarnas tjänstgöring i bildkurserna kommer att se ut när 7-9-utbildningen är fullt utbyggd.

Specifikt för gymnasieskolan

I tabellen för gymnasielärodbildningen redovisas de regelbundet medverkande lärarnas tjänstgöring i bildkurserna under år 2018, men det är som nämnts ovan ett ovanligt år pga. sjukskrivning o.d.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Ämnet bild vid Högskolans Dalarna tillhör avdelningen Medier, vilket innebär att ämnet har ett nära samarbete med de andra ämnena på avdelningen, bildproduktion och ljud- och musikproduktion. Personalen i de tre ämnena samverkar i undervisning, forskning och i det Audiovisuella forskningsseminariet (se vidare nedan). I bildkurserna möter de studerande således inte bara lärare i bild utan också lärare från bildproduktion och ljud- och musikproduktion. Den samlade visuella, multimodala och digitala kompetensen inom avdelningen Medier, som är både bred och djup, är därmed vad som kommer de studerande i ämnet bild till del. En viktig förutsättning är dock att lektorerna har möjlighet att forska regelbundet så att länken mellan pågående forskning och undervisning inom relevanta områden säkerställs. Här är utmaningen dels att säkerställa resurser för forskning, dels att överblicka personaltillgången så att det finns personal som kan gå in i undervisningen när andra forskar.

Även med andra ämnen som ingår i de olika lärarprogrammen, framför allt med ämnet pedagogiskt arbete, har bild ett nära samarbete (vilket beskrivits under rubriken Personal), och alla bildlärarna arbetar också i UVK- kurser i de olika lärarprogrammen.

Bildämnet ingår i två kunskapsområden och två forskningsmiljöer vid HDA: utbildningsvetenskap och interkulturella studier. Forskningsprofilen *Utbildning och lärande* utgör en samlingspunkt för den praktiska utbildningsvetenskapliga forskningen, vilken är mångvetenskaplig och inbegriper forskning om utbildning inom olika verksamhetsformer och beskrivs utförligt i självvärderingens del 1. Inom denna forskningsprofil finns förutom det övergripande utbildningsvetenskapliga seminariet ett antal s.k. kollegiala mötesplatser där bildteoretiskt intressanta teman behandlas som t.ex. estetiska läroprocesser, multimodalitet och digitalisering. Forskningsprofilen *Interkulturella studier* har en teoretisk och metodologisk bas i språkvetenskap, humaniora, samhällsvetenskap samt i mediastudier och är organiserad i fem forskningsgrupper. En av dessa är forskningsgruppen *Audiovisuella studier* där lärargruppen i bild är väl förankrad. Här studeras både audiella och visuella företeelser, ofta i relation till nya medier såväl som till traditionella medieformer. Bland nyckelbegreppen återfinns audiovisuella kunskapsprocesser, kulturarbete, digital innovation och produktionsnätverk. Ett nytillskott i

forskningsmiljön Audiovisuella studier är att professor Mats Trondman knutits till avdelningen som gästprofessor och forskningsinriktningen mot barn- och ungdomsfrågor och det multimodala området har därmed fått förstärkning, vilket framledes kommer att komma studenterna till del i undervisningen.

Ett övergripande audiovisuellt seminarium är kärnan i forskningsgruppen *Audiovisuella studier*. Seminariet har regelbundna och välbesökta sammankomster cirka var tredje vecka där samtliga lärarkategorier och studenter på avancerad nivå är välkomna. Dessa tillfällen ägnas åt både interna seminarier och åt besök av forskare från andra lärosäten, ibland internationella gäster. Exempel på interna sammankomster kan vara genomgångar av artiklar, pågående forskningsprojekt eller ansökningar om forskningsmedel, som någon/några av miljöns lärare för tillfället arbetar med. Till seminariet bjuds även gäster in vars verksamhet vi bedömer vara av särskilt intresse för miljön med syfte att utveckla vårt nätverk. Några exempel på gästpresentatörer med bildteoretisk förankring är: Olga Nikolaeva (doktorand i konst och visuella studier, GU), Annette Göthlund (professor vid BI på Konstfack) och Venke Aure (professor vid Högskolan i Oslo) m. fl. Det är i dessa forskningsseminarier, såväl som i de som anordnas av pedagogiskt arbete, som lärarna i ämnet bild är aktiva. På detta sätt möter studenterna i bild lärare som aktivt tar del av den senaste forskningen och fortlöpande deltar i det vetenskapliga samtalet. En åtgärd som skulle kunna stärka studenternas möjlighet att ta del av det som sker i utbildningsmiljön men som vi ännu inte har utnyttjat är att streama de högre seminarierna vid relevanta tillfällen, så att även studenter bosatta på annan ort kan ta del av miljön.

Flera av lärarna inom avdelningen Medier bedriver och har bedrivit olika projekt inom forskningsområden med direkt relevans för ämneslärarutbildningen i bild. Som exempel kan ges pågående forskning med inriktning mot visuella och pedagogiska aspekter av medieinnehåll för barn och unga, multimodalt samskapande i en flerspråkig skolmiljö med fokus på elevers användning av tryckta och digitala läromedel. Forskning bedrivs också inom lärarlaget med inriktning mot visuella arkivmaterial, historiska perspektiv på fotografins och fotografernas roll, multimodalitet och relationen mellan visualitet och estetik, pedagogiska potentialer i estetiska lärprocesser samt multimodala aspekter av en digital lärmiljö. De forskningsområden som dessa projekt spänner över har fokus på audiovisuellt, multimodalitet, didaktik, barn- och ungdomsfrågor samt mediefrågor i både samtida och historiska kontexter. De lärare som bedriver forskning/utvecklingsarbeten inom dessa områden är aktiva i ämneslärarutbildningens olika delar, undervisning, planering och utveckling, vilket gör att de projekt som bedrivs också kommer in i utbildningen på en mängd olika sätt.

Avslutade forskningsprojekt har förutom forskningspublikationer lett till publicering i kurslitteratur för studenter och presentationer vid t.ex. InSEA:s (International Society for Education through Art) världs- och europakongresser. Som exempel kan nämnas att Ninni Johnsson Wallins, Arni Sverrissons och Hållbus Totte Mattssons EU-finansierade projekt *Ett liv värt att leva - en film om samernas möte med moderniteten*, som redovisades både som en film och en forskningsartikel och Maria Görts och Lee Nordevald-Sjöbergs projekt om arkivforskning i samverkan med Dalarnas museum har lett till både nya forskningsansökningar och kursinnehåll för studenterna. Studenterna får i samband med ett konstnärligt utvecklingsarbete i kursen *Bild III* arbeta med utgångspunkt i visuellt arkivmaterial och möjlighet att delta i den historiska dokumentärfilmsfestivalen som HDa anordnar tillsammans med andra aktörer i regionen.

Ämnesmöte i bild hålls var tredje vecka, i dessa möten deltar samtliga anställda i ämnet men också andra lärare som återkommande undervisar i olika bildkurser. Här diskuteras bland annat aktuella frågor om kvalitet, ämnets inriktning och utveckling samt omvärldsbevakning, aktuell forskning och ämnesrelevanta konferenser mm. Förutom undervisande lärare deltar även avdelningschefen ett antal gånger per termin.

Ämnesmötet är en viktig kollegial mötespunkt som håller alla uppdaterade och samspråkade kring såväl ny forskning inom området som läget i olika kurser. Alla ämnes- och programansvariga inom avdelningen samlas tillsammans med avdelningschefen två gånger per termin i det forum som kallas avdelningsråd där övergripande frågor av vikt avhandlas. Hela avdelningen Medier träffas två gånger per år under ledning av avdelningschefen, och hela akademien Humaniora och medier samlas tre gånger varje år. Under dessa möten tas övergripande frågor upp, ofta rörande kvalitet. Utöver dessa avdelnings- och akademispecifika möten träffas ansvariga för samtliga ämnen som ingår i ämneslärarutbildningen regelbundet varje termin tillsammans med programansvariga för ämneslärarprogrammet för att ta del av gemensamma programfrågor, samt för att diskutera programmets utveckling och struktur, examensarbetenas upplägg osv.

Nedan ges en kort beskrivning av hur undervisningen i vår nätbaserade bildlärarutbildning är upplagd i syfte att illustrera hur studenternas utbildningsmiljö ser ut. Föreläsningar både streamas live och spelas in, medan all annan undervisning är schemalagd på dagtid, sker i realtid och är obligatorisk. Detta gäller samtliga undervisningsformer, campusträffar, litteratur- och redovisningsseminarier och handledning. Studenterna delas in i seminariegrupper om ca åtta till tio personer, då större grupper inte fungerar så bra i nätbaserade seminarier. Seminariegrupperna delas i sin tur in i mindre studiegrupper om tre till fyra personer, vilka även de är obligatoriska. Innehållet i studiegruppsarbetet varierar, det kan t.ex. handla om att gruppen ska förbereda en gemensam presentation i den större seminariegruppen eller att de ska ge varandra feedback under pågående arbete med en större uppgift. Träffarna dokumenteras och protokoll läggs in i en gemensam blogg. Studiegrupperna håller en tät kontakt med varandra även under icke schemalagd tid och de fyller en viktig funktion i undervisningen.

Samtliga föreläsningar är schemalagda och genomförs så gott som alltid i realtid via lärplattformen, de spelas in och läggs ut i studenternas kursrum så att de kan ta del av dem vid valfri tidpunkt. Genom en specialutformad streamingsal kan vi också "hands on" introducera studenterna inför arbets- uppgifter som de ska arbeta med på egen hand och under campusträffar. Ett exempel på detta arbetssätt kan illustreras med momentet keramik som inleds med att läraren både föreläser om och praktiskt visar olika sätt att forma lera samtidigt som studenterna har möjlighet att ställa frågor och komma med kommentarer genom streamingens chatfunktion. Efter denna inledande genomgång arbetar studenterna först på egen hand, ett arbete som sedan fördjupas under två dagars workshoparbete i keramik på campus.

En utmaning för ämneslärarprogrammet på HDA är att i relation till utbildningsmiljön ge studenterna upplevelsen av att de verkligen studerar i en kritisk och kreativ miljö, trots att de oftast fysiskt finns på många olika platser i landet. Arbetsformerna har fokus på att hjälpa studenterna att skapa egna nätverk, vilket är en viktig grund för att de ska lyckas med sina studier och få känslan av att de ingår i en sammanhållen miljö. Här spelar de campusförlagda momenten en viktig roll. Under de två (7-9) respektive tre (gy) ämneskurserna kommer studenterna varje termin till Falun för tre s.k. campusträffar om vardera två till fyra dagar. Vi får genom kursvärderingar kvitto på hur viktiga dessa träffar är. Studenterna uppskattar att få tillgång till verkstäder och olika bildmaterial men också att få lära känna sina kurskamrater och bli trygga med både varandra och oss lärare. Tiden under träffarna används till workshops och studiebesök som förbereder studenterna för kommande kursmoment.

Högskolan Dalarnas profilering med ett nätbaserat ämneslärarprogram erbjuder en möjlighet att studera och utbilda sig till ämneslärare i bild för dem som inte kan eller vill flytta till någon av de orter där andra ämneslärarutbildningar i bild finns. Möjligheten till nätbaserade studier breddar på ett konkret sätt

rekryteringen till bildläraryrket och erbjuder studiemöjligheter för personer som annars inte skulle välja att utbilda sig till bildlärare.

Sammanfattningsvis kännetecknas utbildningsmiljön för ämneslärarutbildningen i bild vid HDa av en forskningsanknuten och pedagogiskt driven miljö där utveckling står i centrum och där det finns en närhet mellan undervisande lärare och studenter. De många olika former av kommunikationsmöjligheter som står studenterna till buds såväl som de återkommande campusträffarna innebär att studenternas tillgång till miljön är stark. Utvecklingsområden som identifierats är att fortsätta att arbeta för att den forskning som bedrivs på än fler sätt kommer studenterna till del och här skulle studenters examensarbeten exempelvis kunna länkas tydligare till pågående forskning. Likaså skulle de högre forskningsseminarierna, som nämnts, kunna göras tillgängliga för studenter online, speciellt när intressanta gäster är på besök.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Vad gäller utbildningsmiljön för de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i bild föreligger ingen skillnad mellan programmets två inriktningar.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Enligt examensordningens uppdelning sorteras ovanstående examensmål under kunskapsformen "kunskap och förståelse" men vi anser att de ämneskunskaper som krävs för yrkesutövning som lärare i bild även omfattar ämnesspecifika färdigheter och förmågor såväl som vissa värderingsförmågor och förhållningssätt som kan kopplas till ämnet. Denna förståelse av ämneskunskaper gör att bildämnet kan betraktas lika mycket som ett färdighetsämne som ett kunskapsämne. (Detta utvecklas utförligare i

självvärderingens del 1.) Inom ämneslärarprogrammet har sex för de blivande lärarna viktiga nyckelkompetenser identifierats och dessa beaktas i samtliga ämneskurser i bild.

Vi har vid utformningen av bildkursernas innehåll beaktat att den ämneskompetens som bildlärarstudenterna behöver för sin yrkesutövning måste svara mot skrivningarna i både grundskolans och gymnasieskolans kursplaner då dessa studenter blir behöriga att undervisa från årskurs 1 i grundskolan. Kunskaper om och färdigheter i hur visuella gestaltningar konstrueras, produceras och kommuniceras behövs både i det egna bildskapandet och vid analys och tolkning av olika bilduttryck. I samtliga kurser finns därför inslag av eget bildskapande med möjligheter för studenterna att successivt utveckla hantverksskicklighet inom både analoga och digitala tekniker som tillämpas i olika gestaltande uppgifter. På motsvarande sätt finns i samtliga kurser moment som ur olika perspektiv fokuserar bilders funktion och användningsområden i samhället samt ger de studerande kunskaper om hur forskningsläget ser ut inom de specifika områden som kurserna behandlar. I kurserna väljer vi ofta att låta studenterna rikta blicken mot det egna lokalsamhället, vilket ger dem stor kännedom om det nationella utbudet av konst och andra visuella uttryck. Stor vikt läggs vid att det ska finnas en stark koppling mellan kursernas mål, innehåll, arbetsätt och examinationsformer. Genom att erbjuda varierade former för examination tränar studenterna att gestalta kunskap på ett multimodalt sätt, vilket vi menar är centralt för deras kommande yrkesutövning. Varierade arbets- och examinationsformer utvecklar också studenternas kommunikativa kompetens. Betygskriterier finns på delkursnivå i samtliga kurser och dessa avspeglar på ett tydligt sätt kursernas målbeskrivningar och examinationsformer.

Ämneskurserna har en tydlig inbördes progression vilket innebär att de studerande successivt utvecklar och fördjupar sina kunskaper och färdigheter i enlighet med examensordningen och Högskolan Dalarnas utbildningsplan för ämneslärarprogrammet. Den progression som finns mellan kurserna kännetecknas av att det ställs allt högre krav på de studerandes förmåga att uttrycka sig både konstnärligt, skriftligt och muntligt samt deras förmåga att reflektera över bilddidaktiska och bildteoretiska problemställningar. Studierna ska också leda till en allt större självständighet och förmåga till kritisk och konstruktiv reflektion över visuella uttrycks språkliga funktioner och sätt att kommunicera samt alltmer fördjupade kunskaper och insikter i det bildteoretiska och bilddidaktiska forskningsområdet.

Vid HDa ges kursen *Bild I med didaktisk inriktning* för ämneslärarna i bild parallellt med kursen *Bild för grundskolan 4-6*. Kurserna innehåller många gemensamma föreläsningar och moment vilket innebär ekonomiska men framför allt pedagogiska vinster. Vi anser att det är värdefullt för ämneslärarna att under denna första termin få kunskap även om de yngre elevernas lärande i bild då deras behörighet gäller från årskurs 1 i grundskolan. Detta ger studenterna möjligheter till reflektion över progressionen inom skolans hela bildundervisning. Det ger även studenter på grundlärarprogrammet möjlighet till detsamma.

Nedan följer en utförlig beskrivning av ämneskurserna i bild för att konkretisera hur vi på HDa arbetar för att möjliggöra att studenterna uppnår de ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskapsmålen. Beskrivningen fokuseras på hur undervisningen är uppbyggd utifrån ett progressionstänkande runt ämnesdidaktik, ämnesteori, forskningsanknytning och konstnärliga kunskaper i samverkan.

Ett av målen med den första ämneskursen *Bild I med didaktisk inriktning* 30 hp är att de studerande tillägnar sig grundläggande kunskaper i två- och tredimensionellt bildskapande med både hantverksmässiga och digitala tekniker, inbegripet digitalt fotografi och rörlig bild. De studerande har, när de påbörjar sin utbildning, mycket olika förkunskaper inom det visuella fältet. Någon kan t.ex. ha varit yrkesverksam inom bild- och designområdet under många år medan någon annan kommer direkt från sin

gymnasieutbildning. Under denna första termin menar vi därför att det är angeläget att samtliga studenter utvecklar grundläggande kompetens att själva uttrycka sig visuellt i olika material och tekniker. De egna erfarenheterna av visuell gestaltning utgör också en nödvändig och viktig utgångspunkt för ämnesdidaktiska reflektioner. Examinationerna utgörs därför ofta av uppgifter som kombinerar eget bildskapande med didaktiska reflektioner.

Den studerande tillägnar sig också under kursen grundläggande kunskaper i att analysera bilder med fokus på bildsemiotik, bildretorik, bildperception samt genus. Stor vikt läggs vid kunskaper om hur bilder konstrueras och kontextens betydelse för hur bilder uppfattas. Begreppet visuell kultur diskuteras utifrån kurslitteratur med vetenskaplig förankring och såväl konstbilder som massmediebilder studeras. Under kursen tillämpas och examineras dessa kunskaper genom att den studerande t.ex. genomför en mindre undersökning om hur barn och ungdomar representeras i aktuella reklamannonser. Under termin två följs detta arbete upp med en mer omfattande bildteoretisk studie.

Vidare studeras barn och ungas bildskapande liksom bildundervisningens historia, och i detta sammanhang problematiseras också begreppet estetiska läroprocesser utifrån olika vetenskapliga texter. De studerande tillämpar sina kunskaper genom att utföra en observation av barns eller ungdomars bildskapande. Här tränar de för första gången på att tillämpa kvalitativ forskningsmetodik (se vidare under mål 2 och 3). Syftet med observationen är att de studerande ska söka svar på frågeställningar som föreläsningar och kurslitteratur har väckt, och den redovisas i form av en kort dokumentärfilm. Dessa filmer kompletterar på ett utmärkt sätt litteraturen då den multimodala framställningen gör att vi i dem får ta del av både barnens/ungdomarnas bildskapande processer, deras kommentarer och deras färdiga bilduttryck.

I denna inledande kurs skaffar sig de studerande också en överblick över bildkonstens historiska utveckling och samtida visuella uttryck. Dessa kunskaper tillämpas och examineras inom ramen för en planeringsövning där uppgiften är att sätta samman en tematisk konstutställning för en specifik målgrupp elever. Syftet är att utställningen ska utgöra utgångspunkt för ett ämnesövergripande temaarbete där bildämnet samarbetar med något eller några av skolans övriga ämnen. Denna övning kräver god kännedom om kursplanen/ämnesplanen i bild men också att den studerande bekantar sig med innehållet i något eller några andra ämnens kursplaner samt sätter sig in i hur många lektioner den tänkta elevgruppen har per vecka i de olika ämnena.

En tematik som återfinns i alla de tre ämneskurserna i bild är platsens betydelse i människors liv, och i flera uppgifter uppmanas de studerande att utgå från platsen där de själva bor. Syftet är att de ska upptäcka hur den egna närmiljön kan användas som en pedagogisk resurs i bildundervisningen. De studerande i ämneslärarprogrammet genomför vanligtvis sin VFU i den egna hemkommunen (se utförligare beskrivning i självvärderingens del 1) och kan på detta sätt under ämneskurserna skaffa sig underlag för den undervisning de längre fram ska genomföra på sina VFU skolor. Ett exempel på en platsanknuten uppgift är när de utifrån en fotografisk dokumentation av offentlig konst på hemorten genom en tredimensionell gestaltning gör ett förslag till ett nytt konstverk tänkt att placeras där. Vid examinationen av detta moment visar studenterna med hjälp av digital bildbehandling hur deras förslag skulle se ut i den befintliga miljön. I samband med denna uppgift ger de studerande varandra en inblick i offentlig konst runt om i landet och lokalbefolkningens relation till konstverken. Flera studenter har under årens lopp valt att utforma liknande uppgifter i sin undervisning under den första VFU-perioden.

Under den andra ämneskursen *Bild II med didaktisk inriktning* fördjupar de studerande sina kunskaper i teckning, måleri, tredimensionellt och digitalt bildskapande. De utvecklar också sina konstpedagogiska

kunskaper som tillämpas i en kort konstpedagogisk film. Med denna uppgift fördjupar studenterna sina erfarenheter och kunskaper från tidigare uppgifter. I filmerna tar de t.ex. med betraktaren till ett galleri eller ett museum där de presenterar en specifik visuell gestaltning eller en utställning för en tänkt målgrupp elever. På detta sätt tränar inte bara studenterna sin förmåga att fungera som en pedagogisk länk mellan konstverk och betraktare, de får också en inblick i ett varierat och mångfacetterat konstutbud, från t.ex. Ishotellet i Kiruna, Open Art i Örebro och till väggmålari i Lindesberg.

Studiet av olika teoribildningar för analys och tolkning av bilder fördjupas under termin två, dels genom seminarier där forskningslitteratur inom området diskuteras, dels genom att de studerande genomför en jämförande bildteoretisk studie inom en specifik bildgenre. Här tränar studenterna vetenskaplig metod för andra gången genom att formulera syfte, frågeställningar samt lämpligt tillvägagångssätt för insamling av material och avgränsnings- och urvalsprinciper. Bildmaterialet analyseras med hjälp av socialsemiotisk teoribildning och diskuteras och jämförs utifrån olika perspektiv. Uppgiften kräver forskningsanknytning för både teori och metod, och då studenterna också opponerar på varandras arbeten får de inblick i många olika bildgenrer och exempel på olika perspektiv ur vilka bilder kan analyseras.

Under termin två utvecklar studenterna också sina kunskaper i och om design/formgivning. Keramik, mönsterkomposition och textiltryck är områden som behandlas mer ingående. Detta moment examineras genom att studenterna formger och producerar en koordinerad kollektion som innehåller både keramik och tryckta textilier. Begrepp som smak och estetisk fostran problematiseras samt artefaktens sätt att avspegla olika perspektiv. Utifrån begreppen plats, identitet och lärande studeras den egna närmiljöns estetiska och sociala aspekter. Kunskaperna tillämpas i form av en visuell gestaltning med didaktisk inriktning. I anslutning till ovan beskrivna moment tillbringar studenterna fyra campusdagar i Falun då besöker vi Carl Larsson gården i Sundborn, "den svenska smakens högborg", ett besök som ger ytterligare möjlighet för reflektion och problematisering av begreppet smak.

Under kursens sista delkurs genomförs ett självständigt visuellt utvecklingsarbete, där arbetsprocessen dokumenteras och redovisas i form av en portfolio. I samband med detta arbete introduceras den studerande i portföljvärdering som metod för bedömning i ämnet bild. De övar sin förmåga att bedöma visuella gestaltningar genom att granska en kurskamrats utvecklingsarbete utifrån både en analog och en digital portfolio samt den utställda gestaltningen. Bedömning och betygssättning i bild i grundskola och gymnasieskola behandlas också i detta sammanhang. Under en fältdag tar den studerande del av hur bildläraren på hans VFU-skola arbetar med betyg och bedömning. Detta är en av tre fältdagar som genomförs under termin två. Under den första fältdagen undersöker studenterna förutsättningarna för bildundervisningen på sina respektive VFU-skolor. Fältdagen redovisas i seminarieform och ger studenterna en god inblick i de vitt skilda förutsättningar för bildundervisning som finns på olika skolor runt om i landet. Under den andra fältdagen tar den studerande reda på hur hans VFU-lärare arbetar med konsthistoria, samtidskonst och bildanalys i olika undervisnings-sammanhang. Studenten ska under dagen även prata med någon eller några elever om deras bildpreferenser och vilka bilder som de använder som inspiration i sitt eget bildskapande. Fältdagarna är mycket uppskattade av studenterna, då de under dessa dagar får en konkret inblick i en eller flera bildlärares arbetssituation. De bekantar sig också på detta sätt redan under termin två med sin VFU-skola och de lär känna den VFU-lärare som de ska arbeta tillsammans med under sin första VFU-period.

Sammantaget ger ämnesstudierna i bild de studerande vid HDa goda konstnärliga, ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska färdigheter. En styrka är hur vi arbetar med progressionen i ämneskurserna och hur innehållet som de studerande möter präglas av en integration av ämnesdidaktik, ämnesteorier och

gestaltande färdigheter. Även examinationerna sätter fokus på en integration av ovanstående områden. Ett utvecklingsområde som vi har identifierat är behovet av att se över innehåll och progression när det gäller kursernas digitala moment.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Studenter som läser ämneslärarutbildningen för grundskolans årskurs 7-9 läser under termin 1 och 2 kurserna *Bild I med didaktisk inriktning* och *Bild II med didaktisk inriktning*. Som tidigare konstaterats är 7-9-inriktningen i bild en ny variant inom ämneslärarprogrammet vid HDa, ett faktum som innebär att både kursinnehåll och arbetsformer vid behov kommer att revideras och utvecklas. Dessa studenter 2018 kommer att avsluta sin utbildning med ett 30 hp examensarbete under termin 8.

Specifikt för gymnasieskolan

I ämneslärarutbildningen inriktning gymnasieskolan som startade 2011 läser studenterna efter de två inledande kurserna (beskrivna ovan) kursen *Bild III inklusive examensarbete 1* under termin 8 och under termin 9 läser de kursen *Bild IV inklusive examensarbete 2*. De studenter som antagits ht 2018 kommer att avsluta sin utbildning med ett 30 hp examensarbete under respektive termin 10 (se vidare självvärderingens del 1 och skrivningen här i del 2 under mål 2 och 3).

Här följer först en beskrivning av hur termin 8 och 9 har varit utformade för studenter som antagits under perioden 2012 – 2017. De har läst/läser kursen *Bild III inklusive examensarbete 1* under utbildningens åttonde termin. I denna kurs fördjupar de sin fotografiska kompetens och sin förmåga att bearbeta fotografier i bildbehandlingsprogram. Dessa kunskaper tillämpas bl.a. i en uppgift där studenterna genomför ett fotografiskt projekt inom en specifik fotografisk genre. Vidare utvecklar de sin förmåga att analysera den fotografiska bilden som representation, kommunikation och estetiskt uttryck. Pedagogiska aspekter på den fotografiska bilden belyses liksom barns och ungas vardagliga bruk av fotografi. I de mer teoretiska momenten undersöks intersektionella perspektiv på fotografier tagna av barn och fotografier som föreställer barn. Detta görs genom att studenterna undersöker sitt eget bildberättande samt hur de själva blivit fotograferade som barn via sina fotoalbum. Detta belyser vem som avbildas på vilket sätt av vem och hur vi därigenom till exempel kan få syn på såväl bildgenrer, tidsanda som frågor om makt.

På motsvarande sätt fördjupas förmågan att använda den rörliga bildens berättarkomponenter, och den rörliga bildens olika genrer studeras. De studerande tillämpar sina kunskaper genom egen produktion av t.ex. animerade filmer och dokumentära reportagefilmer. Barns och ungas konsumtion av rörlig bild problematiseras, och produktion av rörlig bild som resurs i pedagogisk verksamhet behandlas. Här läggs fokus dels på hur utvecklingen av barn och ungas mediekonsumtion ser ut, dels på vad det är för medieinnehåll som riktar sig till barn och unga. De studerande planerar sedan undervisning baserat på rörligt medieinnehåll och skriver därefter en problematiserande text utifrån den rörliga bildens förutsättningar (fördelar och nackdelar) som undervisningsmaterial. Under senare delen av terminen genomförs ett självständigt examensarbete i form av en bilddidaktisk litteraturstudie. Detta första examensarbete behandlas mer utförligt under mål nr 2.

De studenter som antagits mellan 2012 och 2017 har läst/läser kursen *Bild IV inklusive examensarbete 2* under utbildningens nionde termin. Kursen inleds med att den studerande genomför en kvalificerad och självständig vetenskaplig empirisk undersökning på avancerad nivå med utgångspunkt i en för bildämnet relevant didaktisk problemställning. Den studerande förväntas genom denna undersökning bidra till kunskapsutveckling inom ett avgränsat bilddidaktiskt område. (Se vidare under mål 2.) Under kursens

senare del arbetar de studerande med ett konstnärligt utvecklingsarbete med utgångspunkt i visuellt arkivmaterial som beskrivs utförligare nedan (se också vidare under mål 2).

De studenter som antagits ht 2018 kommer under sin tredje termin att läsa en reviderad version av den ovan beskrivna kursen *Bild III inklusive examensarbete 1*. Vi gör bedömningen att det är viktigt att blivande gymnasielärare får en fördjupad kompetens inom fotografi, rörlig bild och därmed också digitalt bildskapande jämfört med 7-9 studenterna. Examensarbete 1 ersätts i den reviderade kursen med det konstnärliga utvecklingsprojekt som tidigare avslutade kursen *Bild IV inklusive examensarbete 2* där de studerande förenar ett gestaltande och ett teoretiskt/pedagogiskt perspektiv på visuellt arkivmaterial. Stor vikt läggs i detta arbete vid den visuella presentationen av projektet, och både arbetsprocess, gestaltning och didaktiska slutsatser redovisas och diskuteras i en skriftlig rapport. Som tidigare nämnts är både vetenskaplig och konstnärlig forskning med utgångspunkt i visuellt arkivmaterial väl förankrad inom avdelningen Medier. I kursen möter också studenterna gästlärare med stor erfarenhet av arkivstudier och den Historiska dokumentärfilmfestivalen ger dem en inblick i hur arkivmaterial kan användas i olika dokumentära sammanhang. Upphovsrättsliga regler och etiska överväganden behandlas och arkivstudiers pedagogiska möjligheter diskuteras i anslutning till studenternas egna utvecklingsprojekt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*
3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som framgår av självvärderingens del 1 är både examensmål 2 och 3 kopplade till det HDa benämner den *vetenskapliga nyckelkompetensen*. Precis som för övriga nyckelkompetenser anses den vetenskapliga

kompetens som lärarstudenter behöver utveckla, för att klara utbildningen såväl som den framtida yrkesutövningen, bestå av en kombination av kunskapsformerna kunskap/förståelse, färdighet/förmåga och värderingsförmåga/förhållningssätt. Den kunskap som beskrivs i mål 2 utgör därmed en förutsättning för att uppnå den förmåga som ska nås i mål 3.

Grunderna i vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder behandlas i huvudsak inom ramen för den utbildningsvetenskapliga kärnan, i synnerhet genom UVK-kursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* 7,5 hp som läses termin 6 och beskrivs i del 1. Nedan beskrivs hur den vetenskapliga kompetensen utvecklas och examineras inom ramen för de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i bild.

Som framgår av bilden över ämneslärarprogrammets struktur i del 1, inleds studierna med två (7-9) respektive tre (gy) ämneskurser i ämne 1. De studerande introduceras redan i den första ämneskursen i ett vetenskapligt förhållningssätt inom bildområdet. Successivt får de träna på att läsa och reflektera över vetenskapliga texter och själva skriva enligt vedertagna akademiska normer. Under den första terminen genomför studenterna en barnbildaobservation och använder då metoden deltagande observation och dokumenterar observationen genom att samla in visuellt empiriskt material. Uppgiften innebär att de genom deltagande observation, samtal och ev. "medagerande" undersöker bl.a. vad barns/ungdomars bilder handlar om och hur innehållet uttrycks. Med "medagerande" avses att studenterna själva kan arrangera en bildskapande aktivitet som observeras. De gör också en mindre undersökning om hur barn och unga representeras i reklam. I denna studie använder studenterna bildsemiotik som analysverktyg. I båda dessa moment används vetenskaplig litteratur där forskningsläge och vetenskapliga metoder introduceras på grundläggande nivå. Under termin två gör de en mer omfattande bildteoretisk studie, där de själva väljer bildmaterial från en specifik bildgenre som analyseras med hjälp av socialsemiotisk teoribildning. I denna uppgift introduceras studenterna till metodlitteratur i socialsemiotik och de läser och bearbetar forskningsanknuten litteratur för det perspektiv som de arbetar med i uppgiften. Studenterna formulerar syfte och frågeställningar och redovisar sin studie i rapportform. De ger och tar också emot kritik vid ett ventileringsstillfälle. Dessa kunskaper i vetenskapligt förhållningssätt, teoretiska perspektiv och kvalitativa metoder vidareutvecklas i den första UVK-kursen *Skolväsendets historia och samhällsuppdrag* och fördjupas sedan under utbildningens gång. (se vidare självvärderingen del 1)

Forskning utifrån kvantitativa metoder möter studenterna när de t.ex. tar del av olika rapporter och forskningsartiklar, men de tillämpar inte själva några kvantitativa metoder i ämneskurserna i bild. I övrigt introduceras studenterna och övar på kvantitativa metoder i UVK-kursen *Vetenskapsteori och utbildningsvetenskaplig forskning* 7,5 hp, vilken beskrivs utförligt i del 1.

Momentet under termin två som behandlar betyg och bedömning i bild är exempel på ett tillfälle när studenterna får diskutera relationen mellan forskning och beprövad erfarenhet. Under detta moment tar studenterna del av material om betyg och bedömning som finns på Skolverkets hemsida, t.ex. bedömningsstödet i bild, nationella utvärderingar mm. De genomför också en fältuppgift där de observerar formativ bedömning i klassrummet och därefter intervjuar sin VFU-handledare om hur hen arbetar med summativ bedömning. På detta sätt problematiserar studenterna hur styrdokument tolkas och tillämpas i en skolkontext.

Under examensarbetskurserna på både grundläggande och avancerad nivå arbetar studenterna aktivt med att systematisera och reflektera över forskningsresultat inom det ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska området. Detta görs genom den litteraturstudie som studenterna genomför, där syftet är att undersöka forskningsläget för ett ämnesteoretiskt och/eller ämnesdidaktiskt problem. Det är en

komplicerad uppgift att förhålla sig kritiskt reflekterande till redan publicerad forskning, men det ger studenterna god kunskap i att söka relevant forskningslitteratur samt en god insyn i kunskapsläget. Litteraturstudien ger också insikt i vilka problemställningar som är i behov ytterligare forskning och som är möjliga för studenterna att utveckla i den empiriska studie som görs på avancerad nivå. Många studenter intervjuar då verksamma bildlärare och/eller elever och får på detta sätt tillgång till lärares och/eller elevers syn på och erfarenheter av bildämnesrelaterade aspekter och problemområden. Detta ger studenterna övning och fördjupad förmåga i att självständigt ställa relevanta frågor som rör bildämnet, att skapa ett empiriskt material för att kunna besvara dessa frågor, samt diskutera och relatera dessa frågor till det rådande kunskapsläget inom området. De arbetar under examensarbetena kontinuerligt med att ta del av och ge konstruktiv respons på övriga studenters arbeten via gemensam handledning, seminarier och textläsning. Genom detta arbetssätt får studenterna en god inblick i varandras arbeten och fördjupar därmed sina kunskaper i de för den kommande yrkesutövningen viktiga aspekter som dessa arbeten tar upp, samt sin förmåga att genom kritisk men konstruktiv läsning hjälpa andra vidare i deras processer.

Exempel på ämnesområden som studenter har undersökt i sina examensarbeten är bildämnet som ett kommunikativt ämne, det digitalas roll i ämnet, lärares och elevers syn på bildämnet samt elevers incitament till att välja bild även på gymnasienivå. Detta är viktiga aspekter på bilddidaktik där aktuell forskning behövs och där studenternas arbeten innebär att dessa frågor undersöks i nutid.

Fr.o.m. hösten 2018 finns en reviderad utbildningsplan för ämneslärarprogrammet där examensarbetena förlagts till utbildningens sista termin för både blivande 7-9-lärare och gymnasielärare. Detta innebär att det som förut skrevs som två separata examensarbeten om vardera 15 hp nu kommer att utgöra ett sammanhållet arbete om 30 hp. Utmaningarna med examensarbetet i bildämnet är och har varit att forskningsområdet och därmed de forskningspublikationer som stått studenterna till buds ibland begränsat de ämnesområden som studenterna har kunnat undersöka. Ett examensarbete på 30 hp ger möjlighet för studenterna att undersöka ett bredare spektrum av ämnesdidaktiska och/eller ämnesteoretiska problem då syfte och frågeställningar inte längre kommer att bygga på en litteraturstudie och dess resultat. Det nya arbetet kommer därmed att möjliggöra en ytterligare fördjupning för studenterna och det medför att en i stället för två olika metoder används i arbetet. Här ser vi specifika möjligheter till både teori- och metodfördjupning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

7-9 lärarna och gymnasielärarna kommer att samläsa under examensarbetskursen så det enda som skiljer de två studentgrupperna åt är att 7-9-lärarna i sina examensarbeten hämtar sin empiri inom grundskolans verksamhet.

Specifikt för gymnasieskolan

I kursen *Bild III* (från och med intaget ht 18 den tredje terminen, tidigare i kursen *Bild IV*) problematiseras relationen mellan vetenskaplig och konstnärlig forskning. I ett konstnärligt/didaktiskt utvecklingsarbete (som redan beskrivits ovan) förenar de studerande ett gestaltande och ett teoretiskt/didaktiskt perspektiv på visuellt arkivmaterial. I detta utvecklingsprojekt arbetar studenterna med både konstnärliga och vetenskapliga metoder och får på så sätt erfarenheter av hur dessa två kunskapsformer kompletterar varandra och kan bidra till lärande på olika sätt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*
5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som framgår i del 1 av HDa:s självvärdering utgör mål 4 och 5 delar av den nyckelkompetens vi benämner *didaktisk kompetens*, dvs. de specifika lärarkunskaper och förmågor som de blivande lärarna förväntas utveckla för att på vetenskaplig grund – från läroplansteori till ämnesdidaktik– kunna leda och ansvara för egen pedagogisk verksamhet. Huvuddelen av denna didaktiska kompetens utvecklar de studerande under sina studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och under de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen, såsom de beskrivs i självvärderingens del 1. Här i del 2 redogörs endast för hur de mer ämnesspecifika aspekterna av den didaktiska kompetensen behandlas inom de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna.

Begreppet ämnesdidaktik introduceras redan i början av den första ämneskursen i bild och i så gott som samtliga uppgifter ingår ett moment där de studerande gör muntliga eller skriftliga ämnesdidaktiska reflektioner. Ett exempel på hur ämnesdidaktiska reflektioner knyts samman med de studerandes egna ämnesstudier är när de i sina studiegrupper arbetar fram en planering för ett moment om färglära för en specifik elevgrupp. Dessa planeringar diskuteras därefter i den större seminariegruppen och under seminariet problematiseras t.ex. progression inom bildundervisningen. Andra exempel på ämnesdidaktiska inslag under den första terminen är moment som introducerar bildämnet i grundskola och gymnasium, teorier om barns och ungdomars bildskapande och bildämnets historiska utveckling. Innehållet i dessa moment knyts till kurslitteratur och tillämpas t.ex. genom studenternas arbete med en

temabaserad planeringsuppgift och en barnbildsobservation. Som tidigare redovisats innehåller termin två ett moment om betyg och bedömning i bild, vilket behandlas både i föreläsnings- och fältstudieform.

Under de två (7-9) respektive tre (gy) ämneskurserna i bild är en stor del av examinationsformerna utformade så att de studerande ska kunna använda sina presentationer, i bearbetad form, i sin egen undervisning under VFU-perioderna. Inför redovisningsseminarier sammanställer studenterna visuellt material i digitala presentationsprogram och kortare filmer. Detta ger dem goda erfarenheter som kan tillämpas i produktion av eget undervisningsmaterial. I detta sammanhang kan också fältdagarna i ämneskurserna återigen lyftas fram som viktiga inslag inför VFU-perioderna och som ett sätt för studenterna att skaffa sig inblick i de ämnesdidaktiska förmågor som krävs för undervisning i ämnet bild.

Den ämnesdidaktiska kunskap som studenterna utvecklar under ämneskurserna tillämpas under den efterföljande och integrerade UVK/VFU-kursen *Didaktik och ledarskap*. En av oss bildlärare följer med som seminarieledare in i denna kurs. Under de två första kursveckorna arbetar studenterna med planering av den undervisning som de ska genomföra. Varje VFU-vecka avslutas med ett högskoleförlagt seminarium där erfarenheter från VFU:n diskuteras och bearbetas utifrån kurslitteraturen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Det enda som skiljer de två inriktningarna åt vad gäller den didaktiska kompetensen är att den studerande genomför sina fältdagar och VFU-perioder i den skolverksamhet (7-9 eller gymnasieskolan) för vilken examen är avsedd. Samma sak gäller inriktningen på den studerandes ämnesdidaktiska examensarbete.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÅ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Att studenterna efter avslutad utbildning visar förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i sin egen undervisning hör till den nyckelkompetens som HDa identifierat som *lärarkets värderelaterade dimensioner*. I självvärderingens del 1 sätts jämställdhet in i ett bredare perspektiv som inkluderar alla människors lika värde och rättigheter. Här i del 2 ger vi exempel på hur jämställdhetsperspektivet behandlas i ämneskurserna i bild.

Inom så gott som alla lärarkategorier är kvinnor överrepresenterade, detta gäller också i hög grad bildlärarket. Detta avspeglar sig i en ojämlik könsfördelning i studentgrupperna, där en stor majoritet av studenterna är kvinnor. Samma förhållande gäller för gruppen undervisande lärare i ämneslärarprogrammet i bild vid HDa. I grundskola och gymnasium upplevs ofta även själva bildämnet som feminint kodat av både elever och lärare. Detta faktum är något som vi i bildkurserna problematiserar på olika sätt, t.ex. i momentet barns- och ungdomars visuella uttryck. Genusperspektivet

är ett av de perspektiv utifrån vilket studenterna kan välja att studera barns bildskapande i samband med att de genomför sina barnbildsobservationer. Under planeringen inför den första VFU-perioden lyfts också genusaspekter på bildundervisningens innehåll och arbetsformer. Dessa aspekter är starkt kopplade till elevernas motivation eller bristande motivation, vilket är en problematik som studenterna hela tiden återkommer till under de campusförlagda seminarierna i kursen *Didaktik och ledarskap*. Här krävs bl.a. en medvetenhet hos de blivande bildlärarna om att flickors bildberättande vanligtvis är konstruerat som mer *personbaserat* medan pojkars berättande framställs som mer *händelsebaserat*. De olika berättarintentionerna påverkar ofta också själva utformningen av bildernas konstruktion. Dessa genuspåverkade problematiseras och diskuteras i ljuset av hur femininitet och maskulinitet konstrueras i olika sociala och mediala sammanhang.

Studenterna kommer under sin utbildning även tidigt i kontakt med hur värderingar konstrueras och kommuniceras via bilder. I anslutning till de bildteoretiska momenten används kurslitteratur med ett tydligt genusperspektiv, och representation av kön behandlas under föreläsningar och seminarier. Studenterna läser både forsknings- och metodtexter som ger verktyg för att analysera hur visuella medier kan skapa kategoriseringar av människor och möjligheten att med bilder normalisera olika stereotyper, inte minst när det gäller representation av kön. Under den första ämnesterminen undersöker studenterna hur barn och ungdomar representeras och används i aktuella reklamannonser, vilket tilltal som används beroende på den målgrupp annonserna vänder sig till samt vilken betraktarposition den tänkta konsumenten tilldelas. I dessa arbeten blir det tydligt att även barn och ungdomar ofta framställs på ett könsstereotypt sätt. I bildteoristudien, som genomförs under termin två, väljer studenterna ofta att fokusera på reklam och andra kommersiella bildgenrer, vilket ger dem möjligheter att fördjupa sina kunskaper om hur kön representeras visuellt i massmediebilder. I kursen *Bild III*, som från och med ht 2018 kommer att vara gymnasielärares tredje termin, genomförs en uppgift där studenterna riktar blicken mot hur de själva har representerats och hur de representerar andra. Här diskuteras barns perspektiv, barnperspektiv samt intersektionalitet och frågor om kön problematiseras utifrån vem som har rätt att visa upp andra och på vilka sätt detta görs.

Under momentet "konsthistoria och samtidskonst" problematiseras hur kvinnors respektive mäns tillgång till det konstnärliga fältet har sett ut över tid. I samband med studenternas arbete med en tänkt temabaserad konstutställning blir det ofta mycket tydligt att kvinnliga konstnärer är underrepresenterade, men också att kvinnor är stereotypt gestaltade och sällan avbildas som personer med en egen tydlig identitet. Detta faktum gäller även inom nästan alla andra bildgenrer.

Eftersom vi hela tiden undervisar studentgrupper med en mycket ojämn könsfördelning är vi väl medvetna om att detta är en faktor som måste beaktas, t.ex. vid gruppindelningar och tillgång till talutrymme under seminarier. Det finns ingen fast strategi för hur grupper konstrueras, förutom att i möjligaste mån tillgodose studenterna egna önskemål. Utgångspunkten är individen och inte könstillhörigheten. Så gott som samtliga seminarier genomförs via nätet, och formen för dessa seminarier gör att ingen student kan "ta över talutrymmet" på samma sätt som kan ske vid ett seminarium på campus. Seminarieledaren tilldelar var och en ordet och det går inte att avbryta och falla varandra i talet. Seminarieklimatet blir på så sätt kanske inte mera jämställt men definitivt mer jämlikt.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Inget specifikt finns att anföra vad gäller utbildningens två examensinriktningar.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I självvärderingens del 1 redogörs för HDa:s gemensamma system för kvalitetsarbete. Här i del 2 redogör vi för kvalitetsarbetet inom ämnet bild som genomförs i dialog med chefen för avdelningen Medier, chefen för akademien Humaniora och medier samt ämneslärarprogrammets ledning.

Ämnesföreträdaren har det övergripande akademiska ansvaret inom ämnet, vilket inkluderar ämnets kursplaner, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse, valideringsärenden, samt representation i olika sammanhang, bl.a. de lärarutbildningsprogram i vilka ämnet medverkar. Varje kurs inom ämnet leds i sin tur av en kursansvarig lärare som tillsammans med övriga lärare ansvarar för planering, genomförande, utvärdering och utveckling av kursen i enlighet med beslutad kursplan och högskolans kvalitetssystem.

Den kvalitetssäkrande årscykeln inleds i februari med att ämnesföreträdaren för bild med stöd av övriga lärare inom ämnet skriver en verksamhetsberättelse utifrån föregående års verksamhet. Verksamhetsberättelsen redogör för det kvantitativa och kvalitativa utfallet av ämnets verksamhet, såsom antal antagna studenter, genomströmning, kursutbud och kursutvärderingar. Vidare redogörs för ämnets medverkan i olika utbildningsprogram, samt ämnets strategi, profilering och arbetsmiljö. Avslutningsvis görs en SWOT-analys där ämnets styrkor och utvecklingsområden skrivs fram. Verksamhetsberättelsen följs upp i dialog med avdelningschef och akademichef och utgör grunden för den verksamhetsplan som arbetas fram under senare delen av vårterminen. Verksamhetsplanen skrivs ur både ett ettårs- och ett treårsperspektiv och utgår från de specifika uppdrag som gäller för de utbildningsprogram inom vilket ämnet medverkar.

På kursnivå förs en kontinuerlig dialog mellan lärare och studenter för att skapa goda förutsättningar för de studerande att nå lärandemålen. Vid kursstart, men också vid varje delkurs början, görs en genomgång av kursens mål, innehåll, arbetsformer och examination. I samband med att en ny delkurs introduceras uppmanas studenterna att ge synpunkter på föregående delkurs och att framföra eventuella önskemål inför den kommande delkursen. Varje kurs avslutas med både en muntlig och en skriftlig kursvärdering. Dessa kursvärderingar och medverkande lärares synpunkter sammanställs av kursansvarig i en kursanalys som

återkopplas till studenter, medverkande lärare, ämnesföreträdare och avdelningschef. Visar det sig finnas behov av kvalitetsförbättrande åtgärder som inte kan genomföras inom befintlig kursbudget tas dessa upp i den kommande verksamhetsplanen.

Det studenterna i kursvärderingar efter avslutade kurser överlag framhåller är att utbildningen gett dem goda förutsättningar att uppnå lärandemålen. De uppfattar utbildningen som flexibel och att det ges stort utrymme för tolkningsfrihet och experimenterande inom uppgifternas ramar och de uppskattar att kurserna innehåller varierade och för ämnesområdet relevanta examinationsformer. Innehållsmässigt har studenterna under de senaste åren önskat moment som stärker deras digitala kompetens i bildkurserna och det är något som vi har hörsammat. Men ett angeläget utvecklingsområde är fortfarande att se över innehåll och progression när det gäller de digitala momenten i kurserna. Tilläggas kan att vi vid planeringen av innehållet i utbildningen brottas vi med samma stoffträngsel som bildlärare i grundskola och gymnasium gör, och samtidigt som några studenter efterlyser mer digital bildbehandling kan någon annan vara kritisk till att akvarellmåleri inte har behandlats tillräckligt. Det som enligt studenterna också kan bli bättre är introduktionen till HDa:s lärplattformar Connect och Learn/Blackboard. De framför även missnöje med att den tekniska kvaliteten på vissa inspelade föreläsningar inte håller måttet. Detta ser vi också som utvecklingsområden, dock inte specifikt för ämneslärarutbildningen i bild, utan utvecklingsarbeten som bör ske inom hela ämneslärarprogrammet i samverkan med NGL-centrum och IT-avdelningen.

Trots att nästan alla studenter säger sig vara nöjda med utbildningen under de två första ämneskurserna väljer ganska många att avbryta sina programstudier. Avhoppet har varit störst i de två först antagna grupperna och som började sina studier 2012 och 2013. Därefter har avhoppet minskat betydligt. En analys av studentgenomströmningen visar att de flesta avbrotten sker efter de två alternativt tre första terminerna. Ett vanligt skäl som studenter anger är att de känner sig osäkra inför valet av andra ämne, egentligen vill flera av dem helst bli ettämneslärare i bild, eller också vill de kombinera bild med ett andra ämne som inte erbjuds vid HDa, t.ex. slöjd. En annan anledning till avhopp från programmet är att medelåldern bland våra studenter är relativt hög, 32 år. Många har redan en annan yrkeskarriär bakom sig när de påbörjar sina studier och vill bli färdiga bildlärare på kortare tid än de fem år det tar att bli gymnasielärare i bild och ett annat ämne. Av ovanstående skäl avbryter en del studenter sina programstudier men fortsätter ofta att läsa *Bild III* och *Bild IV* vid HDa för att sedan söka till KPU där de slutför sina studier inom UVK. Andra studenter som tidigare har arbetat som obehöriga bildlärare väljer att gå vidare inom VAL-utbildningen som ger en kortare väg till examen. En annan grupp studenter är de som är osäkra i sitt yrkesval och som efter två terminers bildstudier väljer att prova en annan utbildning, ofta inom angränsande områden. Det finns också många andra orsaker till studieavbrott, t.ex. att utbildningen kräver en större arbetsinsats och är mer teoretisk än vad studenterna hade förväntat sig. Inriktningsansvarig för ämneslärarprogrammet i bild har ansvar för att stödja bildlärarstudenterna under hela deras utbildning, ett mentorskap som innebär att svara på deras frågor och så långt det är möjligt bistå studenterna med stöd och rådgivning under studietiden. Inriktningsansvaret kan beskrivas som ett programansvar delegerat från lärarprogrammets ledning till ämnesgruppen.

Ett angeläget utvecklingsområde för att behålla studenterna inom programmet är att så långt det är möjligt tillgodose deras önskemål om val av det andra ämnet. Här kan kanske lösningen vara ett närmare samarbete mellan olika lärosäten. HDa tar redan nu emot studenter som läser grundlärarprogrammet och ämneslärarprogrammet vid andra högskolor där bild inte erbjuds inom lärarprogrammen. Att vårt ämneslärarprogram är nätbaserat och att våra programkurser i bild även erbjuds som fristående kurser underlättar för studenter vid andra lärosäten att under en period studera vid HDa. På motsvarande sätt vore det värdefullt för oss utveckla samarbeten som möjliggör för våra studenter att på ett smidigt sätt kunna läsa sitt andra ämne vid ett annat lärosäte.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Eftersom ämneslärarstudenterna med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 endast läser två ämneskurser i bild är ett utvecklingsområde att se över progressionen och omfattningen av de digitala momenten i de olika bildkurserna så att så mycket som möjligt kan behandlas under de första två terminerna.

Specifikt för gymnasieskolan

Ett utvecklingsområde inom inriktningen mot gymnasieskolan är att vidareutveckla kursen *Bild III* så att den fokuserar på sådana aspekter av ämneskompetensen som är av specifik betydelse för ämnet bild i gymnasieskolan.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I självvärderingens del 1 redogörs för det formella studentinflytandet i ämneslärarprogrammet. Här i del 2 redovisas det inflytande studenterna har under bildkurserna.

Som beskrivits i ovanstående avsnitt har studenterna redan under kursernas genomförande möjlighet att framföra synpunkter på innehåll, arbetsformer, kurslitteratur, examination, arbetsbelastning, mm. En del av dessa synpunkter kan tas tillvara redan under pågående kurs, medan annat kan beaktas först vid nästa kurstillfälle. Studenterna uppskattar tydlig struktur, att datum för campusträffar tillkännages i god tid och att lärare är lättillgängliga för frågor. HDa är ett mindre lärosäte där lärarna har god kontakt med studenterna som har goda möjligheter att framföra synpunkter via e-post och vi har ambitionen att svara inom ett dygn. Exempel på en återkommande kommentar vid kursvärderingar är att många tycker att det är svårt att läsa kurslitteratur på norska och danska, speciellt studenter som inte har svenska som modersmål. Vid val av kurslitteratur är det med andra ord viktigt att erbjuda alternativ till texter på våra nordiska grannspråk.

Studenterna har inom vissa givna ramar alltid möjlighet att påverka indelningen i seminariegrupper respektive studiegrupper. Eftersom studenterna är hemmahörande på många olika platser i landet kan det t.ex. handla om att de studenter som är bosatta inom samma geografiska område vill bli placerade i samma grupp för att underlätta studiegruppsarbetet och samåkning till campusträffar. Vi har mycket höga krav på obligatorisk närvaro, men händer det akuta saker i studenternas privata liv försöker vi alltid hitta lösningar.

Som redan beskrivits ovan avslutas varje kurs med både en muntlig och en skriftlig studentvärdering. Det studenterna tar upp i dessa värderingar dokumenteras och vägs in med kursens utfall och övriga lärares synpunkter för att sedan ligga till grund för planeringen av kommande kurstillfälle. Exempel på synpunkter som lett till förändringar i kursernas genomförande är att vi under de senaste åren lagt in allt fler moment med digitalt bildskapande. Studenternas kommentarer gör det också möjligt för oss lärare att identifiera om arbetsbelastningen är alltför ojämn under någon period. Detsamma gäller för ordningsföljden på olika kursmoment; ett litteraturseminarium mitt i en period av eget bildskapande har visat sig inte vara en optimal schemaläggning ur ett studentperspektiv.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Ingenting specifikt vad gäller studentperspektivet inom respektive examensinriktning finns att anföra.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Genom ett regionalt bildlärarnätverk inom PUD-regionen (Gävle/Dalaregionen) har vi god kontakt med verksamma bildlärare. Lärarna i nätverket bjuds en gång per läsår in till HDa för att delta i vad vi kallar "Bildämnets dag". Varje sådan träff brukar inledas med en föreläsning eller en workshop utifrån ett specifikt tema som diskuterats fram under föregående nätverksträff. Under dagen rapporterar vi nyheter från lärarutbildningsområdet och träffarna avslutas oftast med att deltagarna delger varandra erfarenheter utifrån dagens tema. Dessa träffar är uppskattade och brukar samla ca 25 lärare varje gång. Flera av deltagarna är tidigare studenter som vi på detta sätt behåller kontakten med och det gör det lätt för oss att på ett informellt behålla kontakten med våra alumner. Det kan handla om frågor rörande allt från litteratur och material till möjligheter till fortsatta studier. Några av dem har själva ansvarat för programinslag under nätverksträffarna. Nätverket utgör också en rekryteringsbas när det gäller vikariat och nyanställningar i syfte att stärka den professionsrelaterade lärarkompetensen.

Vi har under en lång tid verkat för ömsesidig regional samverkan. Våra kontakter med länets kulturinstitutioner är goda och vi mår om fortsatt utbyte och samarbete. Relationen med regionala institutioner som utvecklats under årens lopp är betydelsefulla i våra kurser bl. a. genom regelbundna studiebesök på t.ex. Dalarnas museum och Carl Larsson gården. Studenterna tar också under olika kursmoment kontakt med kulturinstitutioner på den egna hemorten.

Utbyte sker också regelbundet med landets övriga lärarutbildare i bild, bildpedagogiska forskare och doktorander. Vi har fortlöpande kontakt med kollegor vid bl.a. Konstfack, Stockholms universitet, Malmö högskola och Göteborgs universitet/HDK. Under åren har också lärare i ämnet deltagit i nationell utveckling av ämnet, genom att t.ex. ta fram kursplaner i bild för grundskolan inför Lgr 2011 och att vara sakkunniga när kollegorna i Göteborg arbetade fram bedömningsunderlagen som nu är publicerade på Skolverkets hemsida. Detta är erfarenheter som kommer studenterna till del i olika kurser.

Ämnesgruppen är också via institutionellt medlemskap delaktig i föreningen InSEA, International Society for Education through Art, som även har en svensk underavdelning, InSEA-föreningen i Sverige. InSEA utgör en viktig kollegial mötesplats för alla inom det bildpedagogiska fältet. En annan viktig mötesplats där ämnesgruppen deltar är nätverket för estetiska ämnen i lärarutbildning (NEÄL), ett nätverk som riktar

sig till institutioner och individer som arbetar med estetiska ämnen och lärprocesser i lärarutbildningar och andra pedagogiska utbildningar.

HDA:s bildlärarutbildning är utformad med ambitionen att studenterna ska kunna möta behov i en föränderlig och komplex lärarframtid. Redan under utbildningen får de goda insikter i hur bildundervisning iscensätts på olika nivåer inom skolsystemet och hur förutsättningarna varierar från kommun till kommun och från skola till skola. Den nätbaserade undervisningsformen med studenter bosatta runt om i landet bidrar till detta mångfaldsperspektiv, och vi lärarutbildare är genom återkommande kontakter med VFU-handledare i olika skolformer och på olika platser väl insatta i bildundervisningens aktuella villkor. Att studenterna genomför sin VFU i sina hemkommuner kan på sikt bidra till att andelen behöriga bildlärare som finns att tillgå även i mindre kommuner ökar. I detta sammanhang tror vi att just HDA:s ämneslärarprogram fyller en viktig funktion.

Förutom ämnesmässig kompetens utvecklar bildstudenterna under utbildningen också generella färdigheter och förmågor som bidrar till deras samlade lärarkompetens. Kunskaper som är generellt användbara är t.ex. färdigheter och förmågor inom digital bildbehandling, förmåga att analysera och kommunicera både visuellt och skriftligt, kompetenser som identifieras som centrala i dagens och morgondagens skola och samhälle. Studenterna har med andra ord en mycket god kommunikativ kompetens efter avslutad utbildning som stärker deras förmåga att arbeta med estetiska lärprocesser även i sitt andra eller tredje undervisningsämne.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9/Specifikt för gymnasieskolan

Arbetslivsperspektivet och samverkan med omvärlden bedömer vi som lika välfungerande i båda examensinriktningarna.